

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра української фольклористики імені акад. Філарета Колесси

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан філологічного факультету
“ 30 ” серпня 20 19 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фольклор народів світу (Азія й Африка)

галузь знань 03 Гуманітарні науки
(шифр і назва напрямку підготовки)
напряму підготовки 035 – Філологія (українська мова та література)
(шифр і назва спеціальності)
спеціалізації 035.01 Українська мова та література
(назва спеціалізації)
інституту, факультету, відділення: філологічного факультету
(назва інституту, факультету, відділення)

Кредитно-модульна система
організації навчального процесу

2019–2020

Робоча програма навчальної дисципліни для студентів за напрямом підготовки: 03 Гуманітарні науки, спеціальністю: 035.01 – Філологія (українська мова та література). – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. – 12 с.

Розробник: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української фольклористики ім. акад. Ф. Колесси Івашків Василь Михайлович.

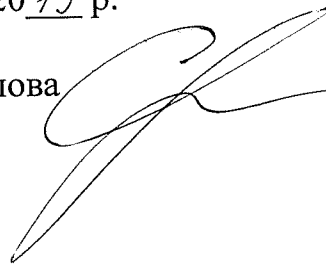
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української фольклористики ім. акад. Ф. Колесси
Протокол № 1 від “29” серпня 2019 р.

Завідувач кафедри: проф. Івашків Василь Михайлович
“ 29 ” серпня 2019 р

Схвалено Вченою радою філологічного факультету
Протокол № 1 від “30” серпня 2019 р.

“ 30 ” серпня 2019 р.

Голова

Пилипчук С. М.

© Івашків В. М., 2019

© ЛНУ ім. Івана Франка, 2019

1. Опис навчальної дисципліни

(Витяг з робочої програми навчальної дисципліни “Фольклор народів світу (Азія й Африка)”)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, –	Галузь знань 0203 Гуманітарні науки ¹	Нормативна (за вибором студента)	
Модулів – 1	Напрямок 6.020303 – філологія (шифр, назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування)	4-й	-й
Курсова робота		Семестр	
Загальна кількість годин – 135		8-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 години; самостійної роботи студента – 9,3 години	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		28 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		93 год.	год.
ІНДЗ:			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1 : 3,1
для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – комплексний розгляд міфологічної та фольклорної спадщини низки народів Азії та Африки у контексті головних тенденцій розвитку фольклорних традицій. Постійно наголошувати на органічності зв'язку української міфології та народнопоетичної творчості з аналогічними явищами інших народів, зокрема й Азії та Африки.

Завдання

– характеристика загальних особливостей розвитку міфопоетичної системи низки народів Азії (давніх Шумеру й Вавилону, Індії, Ірану, семітських та арабських) та Африки (Єгипет);

– розгляд пантеону божеств цих та інших народів у зіставленні з українським;

– аналіз найбільш відомих і популярних міфологічних сюжетів і мотивів, зокрема про Інанну та Думузі, Вішну, Шіву та Кришну, Ахура Мазду (Ормазда), Ашу (Ашу

Вахішту), Мітру, Агримана (Ангро Майньо), Айшму (він нагадував Асмодея), Осіріса та інші божества;

- всебічний аналіз найвизначніших фольклорних явищ духовної культури названих народів Азії й Африки, зокрема «Епосу про Гільгамеша», «Махабхарати», «Рамаяни», «1001 ночі» у контексті їхнього художнього змісту, основних сюжетних ліній, особливостей жанру й поетики;

- висвітлення теми «Священні книги народів Азії й Африки та фольклор», зокрема «Біблія і фольклор», священні єгипетські книги (наприклад, «Книга пірамід», «Книга мертвих») і фольклор, «Веди і фольклор», «Авеста» і фольклор» тощо;

- аналіз особливостей календарно-обрядового фольклору названих народів, його міфологічна основа, зв'язок із аналогічними творами українського фольклору;

- характеристика явищ фольклорної прози, зокрема «Панчатантри», «Шукасапті», «1001 ніч»;

- висвітлення теми «Міфологія й фольклор народів Азії й Африки в перекладах та дослідженнях українських учених».

В результаті вивчення курсу студент повинен

знати:

- основні наукові дослідження особливостей міфології й фольклору низки народів Азії (давніх Шумеру й Вавилону, Індії, Ірану, арабських країн) та Африки (Єгипет), у тому числі й українського (праці І. Франка, О Білецького, П. Ріттера, В. Сулими та інших учених), а також праці з відповідної тематики зарубіжних науковців;

- основні етапи розвитку шумерської та аккадської (вавилонської) цивілізації та культури, особливості її зв'язку зі семітською культурною традицією пізніших часів;

- найбільш характеристичні сюжети шумеро-аккадської міфології, зокрема пов'язані з Аном, Енлілем, Енкі, Нанною, Нінгірсу, Уту та іншими божествами.

- особливості зв'язку цих богів з їхніми відповідниками в античній міфології, а також культу, пов'язані з Інанною (Іштар), специфіку давньошумерських уявлень про потойбічний світ;

- особливості оцінки у світовій науковій думці епосу про Гільгамеша, його міфологічно-історична основа, головні сюжетні лінії поеми;

- українські переклади та інтерпретації епопеї, її роль і значення в контексті фольклорно-літературного розвитку людства;

- специфіку постановки теми «Біблія і фольклор», основні сюжети Старого Заповіту, в яких використано фольклорно-міфологічні елементи, зокрема, мотив гріхопадіння, Каїнової печаті, Великого чи Всесвітнього потопу і його контекст, мотив Вавилонської башти, розсіювання народів та змішання мов, а також мотиви та сюжети, пов'язані з Яковом та його синами тощо;

- біблійні образи й сюжети у їх трансформації в українському фольклорі та літературі, особливості праці Тараса Шевченка та Пантелеймона Куліша над біблійними образами та окремими книгами, їхні твори на ці теми;

- особливості датування та розвитку етапів розвитку єгипетської цивілізації та культури, зокрема збереженості такої інформації на внутрішніх стінах пірамід;

- основний зміст окремих священних єгипетських книг («Тексти пірамід», «Тексти саркофагів», «Книга мертвих»);

- зміст досліджень єгипетської міфології (праці Д. Мережковського, М. Еліаде та інших), а також сюжетів, пов'язаних з єгипетськими божествами Ра (Ре), Нут, Атум, Шу, Тефнут, Геб, Осіріс та інші;

- специфіку уявлень давніх єгиптян про світобудову, зокрема змістову наповненість зображення небесної корови, погляди єгиптян на підземний (потойбічний) світ;

- працю І. Франко як перекладача окремих єгипетських фольклорних текстів, зокрема «Казки про двох братів»;
- індійську міфологію і фольклор у їхніх основних сюжетах, мотивах, жанрах та образах;
- зміст та образи ранніх пам'яток давньоіндійського епосу: «Рігведа», «Самаведа», «Яджурведа», «Атхарваведа», Упанішади;
- пантеон божеств давньоіндійської міфології, основні функції давньоіндійських богів;
- зміст давньоіндійських епопей «Махабхарата» («Велике Бхарате») та «Рамаяна», їхню структуру, міфологічну основу, сюжетні лінії, образи, особливості поетики;
- особливості тем: «Рецепція індійської міфопоетичної традиції та українська словесність», а також «Індійська міфологія та фольклор у перекладах українською мовою та дослідженнях українських учених»;
- основний зміст давньоіранського фольклору та міфології;
- зміст «Авести» як найдавнішої священної книги давніх іранців, зокрема її складових, тобто «Гат» або «Піснеспівів», «Ясни», «Вісперед», «Відеват» («Вендідат»), а також «Малої Авести»;
- божества давньоіранської міфології, зокрема Ахура Мазду (Ормазд), Ашу (Ашу Вахішту), Сраоші, Мітру, Друджа, Агримана (Ангро Майнью), Айшму тощо;
- специфіку фольклорної панорами арабського світу;
- історію виникнення збірника «1001 ніч», його публікації та дослідження, зокрема концепція М. Герхардт, яка обґрунтувала думку про «1001 ніч» як величезну обрамлену повість
- основні казкові сюжети книги, зокрема цикли про царя Шахріяра та Шахразаду, рибалку і джина, царевича та 7 візирів, Ардашира і Хаят-ан-Нуфус, Бадр Басіму й Джаухару, Гарун аль Рашида, Синдбада та його 7 подорожей, Алладіна та його чарівну лампу, Алібабу та 40 розбійників та інші;
- особливості поетики й композиції «1001 ночі», характеристику основних жанрів, які складають основу книги.

вміти:

- виявляти типологічні й специфічні риси у фольклорних творах того чи іншого народу у зіставленні з тематикою та естетичною системою інших культур;
- застосовувати основні концепції історико-фольклористичних, теоретико-фольклористичних, літературозначих та культурологічних досліджень особливостей розвитку міфопоетичної системи народів Азії й Африки при аналізі явищ українського фольклору й літератури;
- аналізувати конкретні фольклорні явища у контексті загальних тенденцій розвитку народної словесності;
- характеризувати зміст та особливості художньої та образної системи визначних явищ світового фольклору, виявляти особливості їхньої поетики, мистецької спрямованості;
- аналізувати особливості поетики фольклорних явищ народів Азії й Африки у зіставленні з поетикою українського фольклору.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Фольклор Шумеру, Вавилону, Єгипту. Біблія і фольклор.

Тема 1. Особливості курсу «Фольклор народів світу. Азія й Африка» (6 год.)

До питання необхідності вивчення курсу «Фольклор народів світу» для філологів-фольклористів. Курс світової літератури передбачає лише стислий, принагідний виклад міфології й фольклору античності, а також окремих тем фольклору народів північної Європи. Тим часом набагато давніша за часом та подекуди глибинніша своїм художнім

змістом народна словесність цілої низки народів Азії й Африки залишається поза увагою. Загальний огляд основних тем курсу.

Тема 2. Шумеро-аккадська міфопоетична система. Епос про Гільгамеша (16 год.)

Датування та етапи розвитку шумерської та аккадської (вавилонської) цивілізації та культури. Окреслення їхньої території та особливостей зв'язку зі семітською культурною традицією пізніших часів.

Загальна характеристика пантеону шумеро-аккадської міфології. Розгляд міфологічних сюжетів, пов'язаних з Аном, Енлілем, Енкі, Нанною, Нінгірсу, Уту та іншими божествами. До питання про зв'язок цих богів з їхніми відповідниками в античній міфології. Аналіз культів, пов'язаних з Інанною (у вавилонській традиції – Іштар, в античній – Венери та Аврори). Особливості давньошумерських уявлень про потойбічний світ. Образ богині Ерешкігаль. Аккадські (вавилонські) божества та їхня своєрідність. Образ Мардука.

Характеристика особливостей оцінки у світовій науковій думці епосу про Гільгамеша. Міфологічно-історична основа епосу. Головні сюжетні лінії поеми: а) Гільгамеш і Ага; б) Гільгамеш і гора безсмертних; в) Гільгамеш і небесний бик; г) Гільгамеш, Енкіду і підземний світ; д) Гільгамеш у підземному світі, або оповідь про смерть Гільгамеша.

Українські переклади та інтерпретації епопеї. Її роль і значення в контексті фольклорно-літературного розвитку людства.

Тема 3. Біблія і фольклор (20 год.)

Обґрунтування постановки теми «Біблія і фольклор». Розгляд основних сюжетів Старого Заповіту в акцентуванні на пошуку їхньої фольклорної складової. Серед таких сюжетів: мотив гріхопадіння як модифікація світового мотиву про неправдиву звістку, мотив Каїнової печаті, мотив Великого чи Всесвітнього потопу і його контекст, мотив Вавилонської башти, розсіювання народів та змішання мов, мотиви та сюжети, пов'язані з Яковом та його синами тощо.

Біблійні образи й сюжети в українському фольклорі та літературі, зокрема «Казці про Івана Голика та його брата», думі «Буря на Чорному морі» та інших. Тарас Шевченко та його «Давидові псалми». Пантелеймон Куліш та його участь у справі перекладу Біблії українською мовою та художній інтерпретації біблійних тем, зокрема драматична поема «Співана хвала молоді перед весільними гостями».

Тема 4. Єгипетська міфопоетична система і фольклорна традиція (20 год.)

Датування та характеристика етапів розвитку єгипетської цивілізації та культури. Особливості збереження пам'яток давньоєгипетської міфології – зображення на внутрішніх стінах пірамід. Характеристика священних єгипетських книг («Тексти пірамід», «Тексти саркофагів», «Книга мертвих»). Розгляд особливостей досліджень єгипетської міфології (праці Д. Мережковського, М. Еліаде та інших). Загальна характеристика розвитку єгипетської міфології та сюжетів, пов'язаних з божествами Ра (Ре), Нут, Атум, Шу, Тефнут, Геб та інші. Розгляд сюжетів, пов'язаних із культом Осіріса та його міфологізованою історією. Специфіка уявлень давніх єгиптян про світобудову. Характеристика зображення небесної корови. Міфологічні погляди єгиптян на особливості побудови підземного (потойбічного) світу. Єгипетські міфи – основа сюжетів багатьох народних казок та легенд. Єгипетський фольклор і його українські паралелі. І. Франко як перекладач окремих єгипетських фольклорних текстів, зокрема «Казки про двох братів». Питання впливу єгипетської міфології на античну міфологію та міфологічні й фольклорні системи інших європейських народів.

Змістовий модуль 2. Індійська, іранська та арабська міфопоетичні системи

Тема 5. Індійська міфологія і фольклор. «Махабхарата». «Рамаяна». (30 год.)

Індійська міфологія і фольклор. Проблеми датування (III–II тисячоліття до н. е.) та поширення (населення долини ріки Інд). Ранні пам'ятки давньоіндійського епосу:

«Рігведа», «Самаведа», «Яджурведа», «Атхарваведа», їхні змістові характеристики. Упанішади. Легенда про Пуруравасу та Урваші та її паралелі. Пантеон божеств давньоіндійської міфології. «Махабхарата» («Велике Бхарате»). Питання авторства. Головна сюжетна лінія та її відгалуження, зокрема історія Наля і Дамаянті, історія Савітрі та інші. Особливості художнього змісту «Рамаяни», її структура, міфологічна основа. «Рамаяна» в контексті тенденцій розвитку героїчного епосу.

До теми: «Рецепція індійської міфопоетичної традиції та українська словесність». Індійська міфологія та фольклор у перекладах українською мовою та дослідженнях українських учених.

Тема 6. Іранська міфопоетична система і фольклорна традиція. «Гати». «Авеста» (24 год.)

Давньоіранський фольклор та міфологію це спадщина давніх іранських племен і народностей, що розселилися близько 2 тисяч до н. е. на території від Гіндукуша до руслу Дону і від Уралу до Перської затоки. Складові іранської міфології: а) давньомідійська; б) давньоперська; в) скіфо-сарматська; г) сгодійська та низка менших міфологій. Особливості скіфо-сарматської міфології (за Геродотом). Фольклористичні концепції К. Сосенка стосовно генетичної пов'язаності українського та іранського фольклору.

«Авеста» як найдавніша священна книга давніх іранців (в перекладі з перської це «основний текст»). Її складові «Гати» або «Піснеспіви» (авторство приписується засновникові давньоіранської релігії Заратуштрі чи Зороастру). Інші складові «Авести»: «Ясна», «Вісперед», «Відеват» («Вендідат»). «Мала Авеста».

Божества давньоіранської міфології: **Ахура Мазда** (по-іншому, Ормазд) – верховне божество, **Аша** (Аша або Аша Вахішта), **Сраоші**, **Мітра** (слово означає «договір, згоду»).

Злі божества: глава злих духів **Друдж**, **Агріман** (по-іншому Ангро Майнью, себто зла думка) і **Айшма** (він нагадував Асмодея і був уособленням духу грабунку).

Тріада доброї думки, слова і діла та її негативні відповідники: Ангро-Майнью (уособлення *злої думки*), Друг (Друдж) – *зле слово* та Айшма (Асмодей) – *зле діло*. **Деві** як помічники злих божеств.

Міфологічні сюжети “Авести”, зокрема пояснення сутності першого гріха, яким закінчується ера добра (по-іншому перша ера життя). Ера боротьби добра і зла як на небі, так і на землі, після якої має настати епоха повної перемоги добра над злом. Заратуштра (Зороастр) та його вчення. Ф. Ніцше і зороастризм.

Тема 7. Фольклорна панорама арабського світу. «1001 ніч» (26 год.)

Історія виникнення збірника, його публікації та дослідження. Концепція М. Герхардт і питання структури «1001 ночі». «1001 ніч» як величезна обрамлена повість. Складові частини цієї народної книги: індо-іранська, багдадська та єгипетська.

Розгляд основних казкових сюжетів книги (всього їх 180): цикли про царя Шахріяра та Шахразад, рибалку і джина, царевича та 7 візирів, Ардашира і Хаят-ан-Нуфус, Бадр Басіму й Джаухару, Гарун аль Рашида, Синдбада та його 7 подорожей, Алладіна та його чарівну лампу, Алібабу та 40 розбійників та інші.

Питання поетики й композиції «1001 ночі». Характеристика основних жанрів, які складають основу книги. Образи та сюжети «1001 ночі» та українська традиція.

Тема 8. Підсумкові питання курсу. Фольклор інших народів Азії й Африки (2 год.)

Фольклор інших народів Азії, зокрема Китаю, Кореї та Японії. Релігійна складова їхньої міфопоетичної системи. Короткий аналітичний огляд епічних народних творів інших азійських народів, зокрема «Гесер» (Бурятія), «Манас» (Киргизія), «Алпаміш» (Середня Азія, головно Узбекистан), «Кирк-киз» (Каракалпакія) та інші.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	Усього	У тому числі					Усього	У тому числі					
		л	П	лаб	інд	ср		о	л	П	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Фольклор Шумеру, Вавилону, Єгипту. Біблія і фольклор.													
Тема 1. Особливості навчального курсу фольклору народів Азії й Африки.	6	2				4							
Тема 2. Зміст шумеро-аккадської міфопоетичної системи. Основні теми, божества. Епос про Гільгамеша та його художній зміст.	14	4	2			8							
Тема 3. Біблія і фольклор.	20	4	2			14							
Тема 4. Фольклор і міфологія Єгипту.	16	2	2			12							
Разом – зм. модуль 1	56	12	6			38							
Змістовий модуль 2. Індійська, іранська та арабська міфопоетичні системи													
Тема 1. Індійська міфологія і фольклор. «Махабхарата» і «Рамаяна».	23	4	2			17							
Тема 2. Іранська міфологія і фольклор. «Гати». «Авеста».	26	4	2			20							
Тема 3. Книга народної прози «1001 ніч».	28	6	4			18							
Тема 4. Підсумкові питання курсу. Зауваги до фольклору інших азіатських народів.	2	2											
Разом – зм. модуль 2	79	16	8			55							
Модуль 2													
Залік			-	-		-			-	-	-		
Усього годин	135	28	14			93							

5. Теми семінарських занять курсу “Фольклор народів світу (Азія й Африка)” відсутні, бо семінарських занять не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Фольклор у системі античної літератури.	4 год.
2.	Тексти творів шумеро-аккадської традиції. Збірник українських перекладів «На ріках вавилонських».	8 год.
3.	Читання окремих текстів Старого Заповіту. Вивчення праць Дж. Фрезера, а також сучасних українських учених (В. Антофійчук, Є. Нямцу, І. Набитович, В. Сулима). Написання рефератів на тему: «Біблія та українська фольклорна й літературна традиція».	14 год.
4.	Ознайомлення з текстами єгипетської міфології та фольклору («Тексти пірамід», «Тексти саркофагів», «Книга мертвих»). Єгипетський фольклор і його українські паралелі. І. Франко як перекладач окремих єгипетських фольклорних текстів, зокрема «Казки про двох братів». Єгипетська міфологія та фольклор і європейська культурна традиція.	12 год.
5.	Читання текстів «Махабхарати» та «Рамаяни». Ознайомлення з «Ведами», збірками індійської народної прози, зокрема популярної в часи романтизму «Панчатантри». Українські переклади цих текстів. Вивчення основних праць про індійський фольклор.	17 год.
6.	У світлі осмислення іранської міфопоетичної традиції вивчення скіфо-сарматської міфології. Геродот та його «Історія». Кс. Сосенко і концепція іранської (скіфо-сарматської) основи українського фольклору. «Гати». «Авеста».	20 год.
7.	Читання текстів «1001 ночі» та наукових праць про цю збірку. «1001 ніч» та українська літературна традиція.	18 год.
	Разом	93 год.

9. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

1. Анотований огляд бібліографії з теми «Шумеро-аккадська міфо-фольклорна традиція в інтерпретації українських перекладачів і дослідників».
2. Епос про Гільгамеша («Про того, хто все бачив...») і його культурно-поетичне значення у контексті розвитку світової словесності.
3. Характеристика біблійних тем, сюжетів, мотивів та образів в українському фольклорі та літературі. Пантелеймон Куліш та його праця над перекладом й інтерпретацією книг Біблії.
4. Написання дослідницьких рефератів на тему «Іван Франко як перекладач і дослідник шумеро-аккадської, давньоіндійської та давньоєгипетської народнопоетичної традиції».
5. Написання дослідницьких рефератів на тему «Календарний міф про Осіріса та його європейські паралелі».
6. Вічні образи та сюжети й їх українська специфіка.

10. Методи контролю

Контроль за успішністю студентів відбувається через опитування написання колоквіумів, рефератів та міні-дослідницьких робіт.

11. Розподіл балів, які отримують студенти (для заліку)

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	100	100
12	12	13	13	12	12	13	13		

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою (для екзаменів і заліків).

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою		
		Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік	
A	90 – 100	5	Відмінно	Зараховано
B	81-89	4	Дуже добре	
C	71-80		Добре	
D	61-70	3	Задовільно	
E	51-60		Достатньо	

Протягом семестру проводиться не менше двох модулів або колоквиумів чи контрольних робіт або інших видів контролю. Максимальна кількість балів, яка встановлюється для цих видів контролю, а також відповідність оцінок FX та F у шкалі ECTS, у балах та національній шкалі визначається Вченими радами факультетів або кафедрами, які забезпечують викладання відповідних дисциплін.

13. Рекомендована література

Базова

1. На ріках вавілонських. З найдавнішої літератури Шумеру, Вавілону, Палестини / Упорядник М. Н. Москаленко. – К. : Дніпро, 1991.
2. Дьяконов І. Найдавніша література Близького Сходу // На ріках вавілонських. З найдавнішої літератури Шумеру, Вавілону, Палестини. – К. : Дніпро, 1991. – С. 5–42.
3. Епос о Гильгамеше («О всё видавшем...»). – М. – Л. : Наука, 1961.
4. Редер Д. Г. Мифы и легенды древнего Двуречья. – М. : Наука, 1965. – 120 с.
5. Крамер С. Мифология Шумера и Аккада // Мифологии древнего мира. – М. : Наука, 1977. – С. 122–160.
6. Афанасьева В. К. Гильгамеш и Энкиду: Эпические образы в искусстве. – М., 1979.
7. Афанасьева В. К. Литература древнего Двуречья // История всемирной литературы: В 9 т. – М. : Наука, 1983. – Т. I. – С. 82–117.
8. Дьяконов И. М. Архаические мифы Востока и Запада. – М., 1990. – 246 с.
9. Амосин И. Д. Рукописи Мертвого моря. – М. : Академия наук СССР, 1960. – 271 с.
10. Бейлин С. Х. Странствующие, или Всемирные повести и сказания в древнеравнинской письменности. – Иркутск, 1907. – VI, 351 с.
11. Фрззер Дж. Фольклор в Ветхом Завете. – М., 2003. – 650 с.
12. Сулима В. Біблія і українська література. – К. : Освіта, 1999. – 399 с.

13. Єгипетські казки і казка про двох братів / Пер. І. Франка // Франко І. Додаткові томи до збір. творів у 50 т. – К. : Наукова думка, 2008. – Т. 51. Прозові переклади. 1876–1912. – С. 5–31.
14. Коростовцев М. А. Религия древнего Египта. – М., 1976.
15. Коростовцев М. А. Литература древнего Египта // История всемирной литературы: В 9 т. – М. : Наука, 1983. – Т. 1. – С. 54–82.
16. Кацнельсон И. С. Сказки и повести древнего Египта. – М., 1956.
17. Матье М. Э. Древнеегипетские мифы. – М., Л., 1956.
18. Поэзия и проза Древнего Востока. – М., 1973.
19. Голоси Стародавньої Індії /Антологія давньоіндійської літератури. Упорядкування, переклад із санскриту і примітки Павла Ріттера. – К.: Дніпро, 1982. – 351 с.
20. Білецький О. Давня Індія та її література // Голоси Стародавньої Індії. – К.: Дніпро, 1982. – С. 17–87.
21. Панчатантра (П'ять кошків житейської мудрості). Шукасапті (Сімдесят оповідок папуги). – К. : Дніпро, 1988. – 383 с.
22. Гринцер П. А. «Махабхарата» и «Рамаяна». – М., 1970.
23. Мифы Древней Индии. – М., 1975.
24. Елизаренкова Т. Я. Об Атхарваведе // Атхарваведа: Избранное. – М., 1976. – С. 3–56.
25. Елизаренкова Т. Я. Древний памятник индийской литературы // Ригведа: Избранные гимны. – М., 1972. – С. 3–89.
26. Невелева С. С. Вопросы поэтики древнеиндийского эпоса: Эпитет и сравнение. – М., 1979.
27. Маковельский О. А. Авеста. – Баку, 1960.
28. Фрай Р. Наследие Ирана. – М., 1972.
29. Дрезден М. Мифология древнего Ирана // Мифологии древнего мира. – М., 1977. – С.337–366.
30. Бартольд В. В. Историко-географический обзор Ирана. – СПб., 1903.
31. Бертельс Е. Э. Отрывки из Авесты // Восток, 1924. – № 4.–С. 3–11.
32. Клима О. История авестийской, древнеперсидской и среднеперсидской литературы // Рипка Ян. История персидской и таджикской литературы. – М., 1970. – С. 15–28.
33. Геродота туруйця з Галікарнасса «Історій» книг дев'ять, що їх називають музами // Книга IV. Мельпомена. – Харків: Фоліо, 2006. – С. 232–294.
34. Брагинский И. Д. Древнеиранская литература // История всемирной литературы: В 9 т. – М. : Наука, 1983. – Т. 1. – С. 252–271.
35. Крымский А. Тысяча и одна ночь. Общий историко-литературный очерк. – М., 1904.
36. Герхардт М. Искусство повествования. Литературное исследование «1001 ночи». – М., 1984.
37. Фильштинский И. М. Арабская литература. 2. Проза. «Тысяча и одна ночь» // История всемирной литературы: В 9 т. – М. : Наука, 1985. – Т. 3. – С. 556–561.
38. Фильштинский И. М. Арабская классическая литература. – М., 1965.
39. Эструп И. Исследования о «1001 ночи», ее составе, возникновении и развитии. – М., 1904.
40. Халиф на час. Избранные сказки, рассказы и повести из «Тысячи и одной ночи» /Перевод с арабского М. А. Салье /Сост., вступ. ст. и прим. И. М. Фильштинского. – М. : Правда, 1986. – 608 с.
41. Синдбад-мореход. Избранные сказки, рассказы и повести из «Тысячи и одной ночи» /Перевод с арабского М. А. Салье /Сост., вступ. ст. и прим. И. М. Фильштинского. – М. : Правда, 1986. – 608 с.

42. Царевич Камар аз-Заман и царица Будур. Избранные сказки, рассказы и повести из «Тысячи и одной ночи» /Перевод с арабского М. А. Салье /Сост., вступ. ст. и прим. И. М. Фильштинского. – М. : Правда, 1986. – 640 с.

43. Маруф-башмачник. Избранные сказки, рассказы и повести из «Тысячи и одной ночи» /Перевод с арабского М. А. Салье /Сост., вступ. ст. и прим. И. М. Фильштинского. – М. : Правда, 1986. – 640 с.

Допоміжна

1. Дьяконов И. М. Общественные отношения в шумерском и вавилонском фольклоре // Вестник древней истории. – 1966. – № 1. – С. 9–27.

2. Канева И. Т. Шумерский героический эпос // Вестник древней истории. – 1964. – № 3. – С. 243–267; № 4. – С. 189–225.

3. Афанасьева В. К. Шумерская эпическая песнь «Гильгамеш и гора Бессмертного» // Вестник древней истории. – 1964. – № 1. – С. 84–92.

4. Белявский В. А. Вавилон легендарный и Вавилон исторический. – М., 1971.

5. Емельянов В. В. Древний Шумер. – СПб. : Петербургское востоковедение, 2001. – 368 с.

6. Фингарет С. Мифы и легенды Древнего Востока. – М. : Норинт, 2002.

7. Дьяконов И. М. Книга воспоминаний. – СПб. : Европейский дом, 1995. – 766 с.

8. Фрай Н. Великий код: Біблія і література. – Львів : Літопис, 2010. – 360 с.

9. Бетко І. П. Біблійні сюжети і мотиви в українській поезії ХІХ – початку ХХ століття. – Зелена Гура–Київ, 1999.

10. Sacrum і Біблія в українській літературі / За редакцією Ігоря Набитовича. – Lublin: Ingvarg, 2008. – 812 с.

11. Нямцу А. Новый Завет и мировая литература. – Черновцы : Изд-во ЧГУ, 1993. – 243 с.

12. Нямцу А., Антофійчук В. Проблеми поетики традиційних сюжетів та образів у літературі. – Чернівці : Рута, 1997. – 208 с.

13. Египетские сказки. – М., 1917.

14. Тураев Б. А. Египетская литература. – М., 1920. – Т. 1. Исторический очерк древнеегипетской литературы.

15. Ригведа. Мандалы I–IV / Издание подготовила Т. Я. Елизаренкова. – М. : Наука, 1989. – 768 с.

16. Гринцер П. А. Древнеиндийский эпос: Генезис и типология. – М., 1974.

17. Бонгард-Левин Г. М. Древнеиндийская цивилизация: Философия, наука, религия. – М., 1980.

18. Индия в древности. Сборник статей. – М., 1964.

19. Невелева С. Л. Мифология древнеиндийского эпоса. – М., 1975.

20. Сомарева. Незвичайні пригоди царевича Нараванадатти. – К. : Дніпро, 1984. – 606 с.

21. Абаев В. И. Скифский быт и реформы Зороастра // Archiv Orientalni. – 1956. – Вып. 24. – С. 25–36.

22. Струве В. В. Родина зороастризма // Советское востоковедение. – 1948. – Т. 5. – С. 5–34.

23. Фильштинский И. М., Шидфар Б. Я. Очерк арабо-мусульманской культуры. – М., 1971.

24. Мелетинский Е. М. Эпосы Средней Азии и Кавказа // История всемирной литературы: В 9 т. – М. : Наука, 1985. – Т. 3. – С. 583–592.

14. Інформаційні ресурси

1. Книга Экклезиаст в переводе и с примечаниями И. М. Дьяконова (zip–архів на сайті <http://psylib.org.ua>)